

Kérlekint kiírtott
cikkeket csak ak-
kor küldünk visz-
szá, ha helyeset
mellékelnek. Ké-
rleteket hat hét-
nél tovább nem
őrünk.

Szerkesztőség:
VII., Mafeljejt-
szen 41.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE
ÉS A NÖTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
HIVATALOS KÖZLÖNYE

Cikkeket csak a
szerző engedelmé-
vel, lapunk egyéb
tartalmát A NŐ és
a társadalom meg-
nevezés mellett
szabad átvenni.

Hirdetvénytál:
Andrássy-út 82.
Telefon 80-75.

TARTALOM: Guttenberg Pál: Lady Warwick. – László Artúr: Egy asszony a technika magaslatain. – Glosszák. – Huzella Gyuláné: Konzervativizmus és feminizmus. – Gergely Janka: Üzleti záróra. – Sugár Margit: Feminizmus és olvasmányaink. – Szemle. – Irodalom. – A Feministák Egyesületének hivatalos közleményei. – A Nőtisztviselők Országos Egyesületének hivatalos közleményei.

Óriási szolgálatot tenne, aki a Feministák Egyesületének első, második és harmadik évi jelentéseinek példányait átengedné az egyesületnek. Különösen a „Feminista Értesítő” 1906. évi április 1-i számában megjelent első évi jelentésre van nagy szükség.

LADY WARWICK.

Írta: GUTTENBERG PÁL.

London, március havában.

Az angol nyilvános élet csudálatos gazdagságban produkálja a komplikált egyéniségeket s köztük főleg az olyanokat, kik az alkotóképességnek minden feltételével meg vannak áldva. Lady Warwick a maga hazájában, ahol az aktív jellemű ember valóban gyakori, még ott is a legszokatlanabb példák fölé emelkedik az ő teremtménye erejével.

A szociális tevékenység az angol közélet minden rétegében divatos, a legfelsőbb körök pedig különös kedveléssel hódolnak e divatnak. Azonban a Warwick grófnének élete-munkája annyira elüt a tipikus angol filantróp-törekvésektől, hogy illőnek tartjuk már jóelején megtenni a kellő disztinkciót. Törekvéseinek a maga körében nagyon nehezen tudott szimpátiát szerezni, azonban Lady Warwick töltötte magát a nagyok gáncsoskodó véleményén és mindenét a nemzet millióinak nemesítésére áldozza. És az áldozat valóban nem csekély, mert magába foglalja ennek az asszonynak tömérdek nagy vagyonát és vagyonánál is értékesebb életét.

A Warwickok a Hódító Vilmosmal bejött nagyok legnagyobbjai közé tartoznak. Legrégibb angol ősük, aki még féligmeddig normann lovag volt, hatalmas befolyása révén környezetétől a „Kingmaker” nevet kapta. A família évszázadokon keresztül megőrizte fényét és vagyonát, adott is az angol nemzetnek jeles katonákat, bírákat, politikusokat; arról azonban nincsen sok híradásunk, hogy ezerestendős történetük folyamán a család

asszonyai mi jót műveltek. Bezzeg sokat mesél a krónika e mai utódjuk cselekedeteiről; de ama fényes múltú család ebben egészen ártatlan, mert itt már nem a nagy familia erénye érvényesül. Ez a modern angol asszonytípusnak egy szerencsés megnyilatkozása.

Az angol társadalom talaja manapság igen gazdag erős asszony-egyénségekben, de ilyen nagy életarányokat közöttük is csak kevéssé találunk. Lady Warwick személyisége pedig olyan hatalmas barázdát von a mai angol nyilvános élet mezején, amelyhez fogható angol földön semmiféle más egyéni jellemű. törekvés nem tud felmutatni.

E sorok írója közel húsz esztendeje nyomon kíséri az angol népnevelés munkáját, főleg ama messzemenő perspektíváiban, amelyek az ipari s gazdasági termelés napról napra nehezebbé váló feltételeibe nyújtanak bepillantást.

Az angol nemzet áldozatkészsége e téren szinte kiemertethetetlen és a technikai készséggel olyannyira megáldott népek még amellett bőven elég módja is van arra, hogy a jól fizetett iparágak technikai gyakorlatában iskolázdják. Az élelmicikkeknek nagyarányú bevitelére pedig (mit egyébként a nép hatalmas fogyasztóképessége megkövetel), a kiegészítés és az idegen invázió mumusa rendkívül rövid idő alatt érlelte a széles rétegek amaz örök ábrándját, hogy a mindennapijához kellő élelmiszereket ki-ki a maga házatáján termelhesse.

A mezőgazdasági munkáskéz ritka ebben az országban és a hatalmas virágzásnak örvendő baromfityénység, meg a kertészkedés arra van utalva, hogy drága napszámbérekkel a városi élethez szokott ipari munkásokat visszaédesse a faluba. Ami természetesen ritkán sikerül, bár a munkáselem szintén epekedik a falusi otthonnal együttjáró földműves élet után.

Az állam gépezete e téren a nagy áldozatok mellett is igen nehézkesen működik, a társadalom s a politika nagyjai pedig lelkesítő beszédek tartanak ugyan a kerteszet ügyében, magán a dolgon azonban mitem lendítenek. Cselekvő ember kellett a gátra, aki kézzelfogható példával képes volt megmutatni, hogy mikép lehet egy

népet a maga illúzióinak megvalósítására vezetni. És ez az ember egy asszony volt.

Warwick grófné már kisvárosi otthonában Warwickban szűkebb keretek közt megoldotta a későbbi nagy problémákat. Pedig e problémák s a velük járó áramlatok ezer oldalról törtek elő megannyi követeléssel. Számítalan nagy érdeknek kölcsönös egymáshatásában e messzelátó asszony egy eszméjét különös nyomatékkal ápolta, t. i. a nők hivatásos munkájának szakadatlanul új meg új teret hódított. Nem vezette Warwick grófnét ez útján holmi férfiellenes indulat, sőt inkább minden egyes lépésében mindig univerzális gondolatok sarkalták. Imhol tizenkét éve közzétett egy jelentős kis dolgozatában „Women and the Future of Agriculture” az egész angol népeletet felőlelő univerzalitással világítja meg a kérdést.

„Hogy nőnemű népességünk mind nagyobb számmal torlódik a kenyérkereső foglalkozások minden ágába, az olyan tünete a tizenkilencedik századnak, mely bennünket a legnagyobb nehézségek elé állít. Ezzel szemben csak másodrangú jelentősége van amaz országos csapásnak, mely a mezőgazdasági depresszió szakadatlan katasztrófáival jár. Ha tehát bármily úton-módon is tudunk teremteni újrendű foglalkozási ágakat, még pedig olyanokat, hogy azok az asszonynépet nagy számmal lekössék a vidéki élethez i akkor az ilyen terv igazán nagy becsben részesülne a körünkben és ennek sikere a társadalmi tudományok nagy diadalát jelentené.”

Warwick grófné e sejtelmes gondolatmenetét a következő két gyakorlati jellemű proposícióval egészíti ki:

1. Nők részére szolgáló mezőgazdasági képzőintézet lesz szervezendő.

2. Nők részére szolgáló földműves telepeket kell az ország különböző tájain teremteni.

E gondolatok nem nyugtalanították sokáig Lady Warwickot, mert amidőn látta, hogy az illetékesek nem nagyon sietnek azzal, amit az ő szeme sietősnek látott fogta magát és nekigyürkőzött egymaga, hogy a nyilvánosságba kidobott prepozíciókat sorjában megvalósítsa. Költség és fáradság nem jött számba, hozzálatott az építéshez. A hívek odaadó serege elég erkölcsi erőt képviselt az irányadók szűkkeblű közönyének megtörésére.

A múlt század nyolcvanas éveiben Arnold Toynbee hatása alatt szervezett University Settlementek igen megfelelő formát adtak Lady Warwicknak az alapvető lépések megtételére. Nyomban az agitáció elején 1898-ban alapította a később róla elnevezett „Lady Warwick Hostel” Readingban, az ott virágzó University College árnyékában. Eme College-hez ugyanis egy nagystílű kertészeti fakultás van csatolva, melynek oldalán nagy jövőt várhatott a maga szerény néven „Hostel”-nek nevezett első Settlementje részére. A rákövetkező évben ugyanott megnyitotta második hasonló telepét „Lady Gardener”-ek részére, azóta mai napig a rokon intézmények egész sora szervezkedett Warwick grófné védelme alatt, mely intézmények részesei teljes mértékben élvezik amaz előkelő szakiskolák minden áldását.

A hosszabb és rövidebb folyamú kurzusok munkakörét érdemes lesz néhány szóban összefoglalnunk. Gyakorlati tanfolyamok t a) kertészet és méhtenyésztés; b) telegazdaság és méhtenyésztés; c) baromfitenyésztés. A gy-

akorlati feladatok végzésére minden Settlementnek saját tulajdonát tevő kísérleti telepe van. Elméleti tanfolyamok: mezőgazdaság, kertészet, kémia, botanika, entomologia, geológia, meteorológia és könyvvitel. Azonkívül szem előtt tartják a növendékek üzleti előkészítését a legmesszebb menő angol értelemben, amilyenek a virágnak, gyümölcsnek, zöldségnek piaci csomagolása stb. Az asztalosság, virágkötés, gyümölcsbefőzés meg zöldségaszalás és több idevágó gyakorlati diszciplína, mindenik Lady Gardner részére, kinek-kinek a maga hajlandósága szerint nyitva áll.

Országszerte az üzleti életben, sőt a kolóniákon is, már szép számmal érvényesülnek Warwick grófné tanítványai és hívei, kiknek százeit s talán ezreit e nagy asszony a maga hatalmas energiájával számon tudja tartani és az élet nagy munkájához szükséges lelki erővel tovább is tudja táplálni. Megteremtett evégből egy kis folyóiratot „The Womans Agricultural Times” címmel, melyet ma már a tanítványai vezetnek mesterük szellemében.

Lady Warwick agitáló és teremtő munkájának nyomában sorra alakulnak kertészeti és állattenyésztő telepek, az életben kinn fáradozók testete pedig Club-ok a legmesszebbmenő üzleti kapcsolatokkal. Mindannyiját e nagy asszonynak szelleme tartja ébren és serkenti munkára.

Mire e sorok napvilágot látnak, valószínűleg megérkezett magyar környezetébe Lady Warwick.* Magyar földön, a magyar társadalom körében, a maga eszméi számára teljesen érett talaját fog e hölgy találni, de bizonyára találni fog hálás tanítványokat is azok közt, akik majd köréje gyűlnek, kétségkívül nőket és férfiakat egyaránt.

Éppen a férfiakat legyen szabad soraim végén különös nyomatékkal emlegetni, főleg amaz elég gyakori típust, aki életének súlyosabb fordulatainál mindig, még deresedő fejjel is az édes anyjára gondol. Hallgassák csak meg az ilyen férfiak Lady Warwickot és eszméljenek rá, hogy mit jelentett volna édes anyjuknak, életgondok közepette, ha egy Lady Warwickhoz hasonló lény bátorságot öntött volna lelkébe.

Lady Warwick fáradozásának legszebb gyümölcse a néhány év óta nagy centrummá váló Studley Horticultural College for Women, Studley Castleban, a grófné birtokán, Warwickshirban. E nagy intézetet egészen a maga elvei szerint valósította meg, körülbelül a fentebbi stúdiumok és gyakorlati diszciplínák szellemében. A napi piacnak való kertészkedés és a kömyék fogyasztóközönségének közvetlen élelmézése, továbbá az ezzel kapcsolatban keresztülvitt üzleti számvitel sok tekintetben excepcionális jellemet ad ez intézetnek. A „The Guild of the Daughters of Ceres”, az az erős erkölcsi kapocs, mellyel ez a messzi perspektívájú Főiskola a maga régi és új tanítványait a világ négy sarkán is együtt tartja.

* Közbejött megbetegedése miatt jövedele elhalasztódott. Szerk.

EGY ASSZONY A TECHNIKA MAGASLATAIN.

Írta: LÁSZLÓ ARTÚR.

Mint az emberiség szellemi tevékenységeinek legtöbb ágazata, úgy a technikai munka is három főműködésre: a kutatásra, az alkotásra és az alkotások használatával, illetve kezelésével járó tevékenységre, az adminisztrációra oszlik. Világos, hogy míg a technikai adminisztráció a legtöbb esetben csak képzettséget igényel, addig a vizsgálódáshoz a képzettségen kívül minden esetben határozott érzék, az alkotó munkához pedig mindezek felül talentum, sőt sok esetben zsenialitás szükséges. Az alkotás képezi a technikában is a magaslatot, melyre csak a technikusok elitje jut fel. Magának a technikai alkotó munkának két fokozata van a konstruálás és a feltalálás. A magaslat legmagasabb csúcsán az áll, aki feltaláló is, konstruktőr is egy személyben.

A nők technikai rátermettségének legszebb bizonyítéka, hogy akadtak közöttük olyanok is, akik erre a legmagasabb csúcsra is feljutottak. Ez annál szembetűnőbb, mert a nőkre nézve a technikai szabad tanulmányokról és a folytonos gyakorlati működés közben kifejlődő szakértekről és egyéb előnyökről a legtöbb esetben nem lehet szó. A technika történetével csak kevesen foglalkoznak, de ezek jól tudják, hogy a technikai munka felsorolt ágazatainak és fokozatainak mindegyikében feltűnt egy-egy női csoport. Lapunkban néhány esetben, név szerint is megemlékeztünk azokról a nőkről, akik akár mint kutatók (vegyészek, fizikusok, csillagászok stb.) akár a technikai alkotások kezelésében, illetve adminisztrációjában (női automobilvezetők, aviatikusok, gyárvezetők stb.) akár mint – last but not least – magának a technikai alkotó munkának kiválóságai (női feltalálók, gépszerkesztők, építésszek stb., utóbbiak hazánkban is) tették magukat érdemesekké.

A technika a repülés problémájának megoldásában érte el, a legújabb korban, a haladásnak legnagyobb fokát. A repülés problémája a legnehezebb technikai probléma és így a technikának említett legmagasabb csúcsára való feljutásért folyó küzdelem az aviatika terén a legnehezebb és valóban a legtöbb képességet, munkát és kitalást igényli. És íme – nem tekintve a női aviatikusoknak sikerrel működő csoportját, melyről lapunkban szintén megemlékeztünk – megjelent már az első női repülőgép – feltaláló és – konstruktőr.

Hogy Miss Todd ezt a magaslatot elérte, azt természetesen elsősorban zsenialitásának, – azok, akik működését ismerik, elsőrangú feltalálói lángésznek tartják – nem kis mértékben azonban annak a körülménynek köszönheti, hogy ő a technikai munka legszabadabb földjének, Amerikának született.

Miss Toddnak a spanyol-amerikai háború alatt, mint egy sebesült harcosokat segítő szövetség titkárnak, alkalma volt Sage Russel-lel, az időközben elhunyt amerikai milliomossal megismerkedni és érdeklődését találmányai iránt felkeltenie. Miss Toddnak legújabb alkotása egy rendkívül szellemesen megszerkesztett kétsíkú aeroplan, mely már az első kísérleteknél fényesen bevált. (Egy-egy repülőgép-újdonság sok esetben csak

évek hosszú során át folytatott kísérletek után válik be.) Négy repülés alkalmával, melyet Hampstead fölött végeztek, bebizonyult, hogy a gép kitűnően működik és minden tekintetben stabil. A stabilitás, vagyis az állandó egyensúlyi állapot biztosítása a repülőgéptechnikának legfontosabb és legnehezebb feladata. Az új repülőgépet Masson Didier, a híres Lathamnak egyik tanítványa vezette és alaposan kipróbálta. Érdekes, hogy maga Miss Todd még sohasem szállt fel repülőgépén; csakis tudományos felfedezéseknek és találmányainak szenteli idejét és képességeit, míg a sporttal egyáltalában nem akar foglalkozni. Aeroplánjának szárnyai a madárszárnyak módjára vannak meggörbítve; mielőtt repülőgépének megszerkesztéséhez fogott, a vihardarak repülését tanulmányozta. A nagy természetén alapul ezen előtanulmányának, mely működésének tagadhatatlanul magas színvonalat kölcsönöz, külsőleg is kifejezést adott azért, hogy repülőgépét „Albatrosz”-nak nevezte el.

Reméljük, hogy az „Albatrosz” egyúttal előhírnöke lesz annak a sürgősen várt szebb, mert igazságosabb, kornak, a melyben a technikai világ kapui korlátlanul megnyílnak a nők előtt is.

GLOSSZÁK.

Szegény szocializmus! Március 19-én szokott Petőfi ünnepélyét tartotta a magyarországi szociáldemokrata párt. Ezúttal különös súlyt kölcsönzött a demonstrációnak, hogy Petőfi lábainál a párt primadonnája is elzengte szabadságdalát. A Népszava tudósítása szerint ez volt a rapszódia nyitánya: „Boldog, büszke és meghatott szívvel tölt el az a nagyszerű gondolat, hogy ebben a még ma is rendi és kultúrkoldus országban a legelső, komoly, történelmi jelentőségű, ünnepélyes, döntő és gyümölcstermeléssel biztató szót én mondhatom a társadalom legszánalmasabb helyzetben levő leigázott emberetégenek, a legjobban elnyomottaknak politikai felszabadításáért, a nők választójogáért.” Mondta 1911 március 19-én! Mintha pedig Magyarországon már előbb is elhangzott volna valamelyes „komoly, történelmi jelentőségű, ünnepélyes”, stb. stb. szó a nők választójogáért. Nekünk úgy rémlik, hogy nem az a szocializmus igazi szándéka, hogy egy hazugságon fölépült társadalmat ugyancsak hazugságon fölépülő társadalommal helyettesítsen!

A negyvenéves prostituált. Lapzártakor olvassuk egy fővárosi napilapban, hogy Boda főkapitány a prostitúció ügyében új rendelettel öregbítette ennek az intézménynek a tekintélyét. A negyvenéves prostituálttól állítólag elveszik a jogosítványt, mert az ilyen korú nő már nem elégítheti ki a rendőri védnökség alatt álló paradicsom Ádámjainak jogos igényeit. Nem értünk rá a hír valódiságáról meggyőződni, de kénytelenek vagyunk az abszurdumot is lehetségesnek tartani, ha a főkapitány eíző erkölcsügyi reformjaira gondolunk. S azért már most kérdezzük: mi lesz hát a negyvenéves prostituáltból? Állami nyugdíjat kapnak? Vagy cselédkönyvet adnak cserébe a türelmi céduláért? Vagy mi lesz hát velük? Tán a papgazdasszonyi állásokat biztosítják nekik? (Hiszen ez az egyetlen állás, amelyre elvben csak kánoni korban levő nők pályázhatnak.)

Ha nők tennék. Nagy, komoly újságok oldalnyi terjedelmű tudósításában olvassuk: „Az igazgatóság tagjai; Széll Kálmán, Hadik-Barkóczy Endre gróf és Széchényi Gyula gróf, akik mellett Ilk Mihály működött, mint jegyzőkönyvvezető, tizennégy nap óta, minden délután három órától hat óráig foglalkoztak a két fél által beadott indítványokhoz mellékeltekt vizsgálatával. Közben szükségesnek mutatkozott számos tanú kihallgatása, ami a múlt héten szintén megtörtént, így jutott el az igazgatóság odáig, hogy szombaton annyira elkészült az ügyvel, hogy az igazgató-választmány elé bocsáthatta.” Ugyan mit tárgyaltak országos nevű politikusok ilyen alaposan? Tán a balmazújvárosiak problémáját, a közigazgatási korrupció égető kérdését? Nagy dolognak kell lennie, hiszen kicsikre nem találnak időt ilyen nagynevű politikusok. Hát bizony nagy dolog volt, hiszen a sajtó is hosszú időn át komoly cikkekben foglalkozott az ügyvel. De hát mi is volt az, ami Széll Kálmánékat tizennégy napon át, minden délután háromtól hatig foglalkoztatta? Egy kaszinói verekedés. És senki sem mondta, hogy a férfiak éretlenek a választójogra, mert semmiségeknek túlzott fontosságot tulajdonítanak, magánügyből oktanulandó közügyet csinálnak. Bezzeg más-kép Ítélték meg egy jótékony egyletben ugyanabban az időben leljátszódtott ugyanolyan ízléstelen, bántó női veszekedést!

Apponyi a nők választójogáról. Persze hogy ellenzi. Hát nem annak a pártnak-e a tagja, amely a nő képviselőjeként a politika arénájába került Kossuth Lajos elveire esküszik? Hát nem sampionja ő a demokráciának? Hát persze, hogy azért elleneznie kell a nők választójogát, amelyről egy amerikai magyar lap szerint ezeket mondta a World egy nótudósítójának:

„A nők sokat tehetnek a nemzetek közötti összhang érdekében, ha felhagynak suffragette eszméikkel s megmaradnak a saját maguk hivatásának körében.

— Így tehát ön nem híve az egyenlő szavazati jognak? – kérdezte a riporter.

— Bizonyára nem – válaszolt a gróf. – Azt hiszem, hogy ez a ma létező női eltévelyedések egyik legnagyobb tényezője. Nem tudom elképzelni, hogy bármit is előmozdítna, kivéve a hátrajutást. A jogok, amik megilletik a nőket, mindig meg vannak adva számukra. Azok a jogok pedig, amelyekért küzdenek s amikről azt hiszik, hogy jogosultak azokhoz: nem illetik meg őket. Hogyan volnának képesek a nők megfelelni a férfiak hivatáskörében, mikor saját hivatásuk mezeje szólítja őket olyan nagy lehetőségek fejlesztésére, amelyre kiválóan rátermettek. A nőknek ott van a helyük, ahová tartoznak, ahol a legtöbb jót cselekedhetik. Én a legnagyobb tisztelettel viseltetem a nők iránt. Azt hiszem, náluk szebb teremtmények nincsenek. Nem szívesen látom őket a szavazati jogért küzdeni. A nők elvesztik vonzóerejüket a férfiak előtt, ha arra törekednek, hogy a férfiakhoz hasonló próbáljanak lenni. Egy harmadik faj van keletkezében a világon, amely sem gondolkozó férfi, sem vonzó nő nem lesz. Nem, a suffragettek sohasem fogják előmozdítni a béke ügyét. A család asszonya azonban igen.

— Miképen? – kérdezte a riporter.

— Úgy, hogy a családjában marad, a maga hiva-

tásának körében. Gyermeküket nevelve és megismerve kis, családi méretekben a megbocsátás értékét. A házas nők a béke légkörét növelik s azon vannak, hogy példát mutassanak: milyennek kellene lenni az egész világnak.”

Népszaváék, Bánffyék íme, megint örülhetnek: nem csak Polónyi Géza, hanem Apponyi gróf is csatlakozik a nők választójogát ellenzőkhöz. Pikáns mellékizt ad Apponyi nyilatkozatának az, hogy felesége elnöke a Magyarországi Nőegyesületek Szövetségének, amelynek buzgón dolgozó szakosztálya van a nők választójoga érdekében és amely mint a Nők Nemzetközi Szövetségének tagja, szolgálatában áll annak az iparkodásnak, hogy a nők ne csak „házasak” legyenek, hanem a köz minden ügyével-bajával is foglalkozzanak.

Mikor tekintik az asszonyt állami tisztviselőnek? A m. kir. postának egy érdemes, régi kezelő-nője, aki beteg férjét és tanuló fiát fizetéséből kellő mértékben segíteni nem tudja, örömmel olvasta a belügyminiszternek azt a rendeletét, amely megengedi, hogy a népszámlálás adatainak feldolgozását állami tisztviselők otthon is vállalhatják. Sietve jelentkezett a hivatal igazgatóságánál, hogy ebből a tisztességes mellékkeresetből ő is kivegye a részét. „Kérem”, volt az igazgatóhelyettes válasza, „a rendelet csak állami tisztviselőket említ, de nőkre nem vonatkozik.” – Megdöbbenünk; ugyanaz a postakezelő, aki nagy pénzüsségeket teljes felelősséggel kezel, akit minden fegyelmi vétségért ugyanolyan szigorúan büntetnek, mint férfikollégáit: egyszerre megszűnik állami tisztviselőnek lenni, amikor vékonyka szelet kenyérét keze és esze munkájával kissé meg akarja nagyobbítani. A hivatali szabályzat, akárcsak a törvény, a nőt csak ott ismeri el a férfivel egyenlő polgárnak, ahol büntető rendelkezésekről van szó.

Az epizód. Ilyen című érdekes tárcájában Lakatos László kutatja, miért nem alkottak költőink és íróink halhatatlan nőalakokat, holott a világirodalom minden költőjének neve elválaszthatatlan egy-egy asszonyalakjának a nevével:

„Miért van ez így? Mi az oka annak, hogy a költészet birodalmában halhatatlanná vált nő sem magyar drámát, sem magyar regényt még nem uralt?” kérdi Lakatos és így folytatja:

„Erre a kérdésre talán a legkönnyebb volna kérdéssel felelni. Mi az oka, – lehetne a választadó kérdés, – hogy a magyar társadalomban nem volt sem Aspasia, sem Pompadour, sem madame Staél, sem Ráhel Varnhagen, sem miss Nightingall, sem miss Alice Roosevelt, de még egy Liane de Pougy vagy Cléo de Mérode sem? Csakhogy az újabb kérdés nem pozitív felelet. Ennek a második kérdésnek nyomában újabb – harmadik – kérdés támad. Az, hogy csakugyan nincs magyar nő, aki nem férjének rangjával, nevével, fényével, vagyonával, hanem tisztán a maga nőies személyével valakivé tudott volna válni, vagy pedig, hogy a magyar férfitársadalom az oka annak, hogy a magyar nő nem tudott érvényesülni. Sem a társadalomban, sem az irodalomban és hogy mindvégig csak epizód maradt. A társadalomban is, az irodalomban is.

Szerény véleményünk szerint az utóbbi állítás adja a nagy probléma megoldását. Keleti nép vagyunk. Nem

élünk valóban társas életet. Sem Pesten, sem a vidéken. Szalonjaink nincsenek, nem is voltak. A férfiak csak a maguk körében és csak a maguk körében élnek. A nő az ő életükben epizód. Epizód mint feleség, epizód mint szerető, epizód mint nővér. A magyar férfi világa nem terjed túl a hivatalon, a kávéházon, a képviselőházon, az üzleten, a kártyán, a vadászaton, a klubon, a kaszinón, a karrieren, a pénzen, a politikán. Kétségtelenül nagy és változatos világ ez is, de egyoldalú. Hiányzik belőle a nő és ha elő is fordul benne, csak mint epizód szerepel.

A magyar társadalom ebéd után szétválk. A férfiak külön – pipaszó mellett – isszák meg feketekávéjukat és magukra maradnak a nők. Mondjuk, napi egy óránál tovább nálunk senki sem foglalkozik a hölgyekkel, ha csak nem vőlegény, vagy nincs deklarált viszonya. De hogy általában l'art pour l'art magáért a női társaságért keresse a női társaságot, arra magyar férfi képtelen. A szalont a franciák alapították meg, a flirt angol szó és német költő írta meg: das ewig Weibliche zieht uns heran.

Nálunk a parlagi férfi a pipával, a borral és a lóval egy sorba helyezi az asszonyt, a művelt férfi pedig vagy egyáltalán nem foglalkozik a női nemmel, vagy ha foglalkozik is vele, ezt csak a jómódú és művelt középosztály egyik olyan obligatórius luxusának tartja, amilyen például a hangversenyek látogatása. A nő igazi, nemes (nem mondjuk, hogy önzetlen, mert a legönzettelebb nő kultusz is önző) kultuszát még a legműveltebb magyar férfiak se gyakorolják. És egészen bizonyosan ezért van, hogy nálunk, ahol az irodalomtól az életig, a Bánk bánoktól a gróf Teleki Lászlóig a legteatrálisabb és legromantikusabb politikai karakterek termettek, ismeretlen az ifjú Werther alakja és idegenül bolyong a nemes des Grioux lovag.

Olyanok vagyunk a magyar irodalomban, mint a régi rómaiak, a Romulus és Remus népe volt a szabin nők elrablása előtt. Nincsenek nőink. A magyar irodalomnak is valami szabin nők elrablását kellene rendezni. Csakhogy nem a külföldi irodalomból kell elrabolni a szabin nőket, hanem onnét, ahol a nő ma is van, ma is él, de csak mint epizód: abból a magyar társadalomból, ahol a nő nem él a férfival egyenlő rangú életet. Hanem ahol – mint azt a pár év előtt oly híres, nevezetes gróf Moltke Kunó kívánta feleségétől – a nő csak átlibeg a férfi életén, mint egy álom. Mint egy epizód!

Jó, hogy végre a férfiak is kezdik észrevenni a nő epizód szerepre kárhözottságát. Egyébként a mai nő nem elégszik már meg a társaságbeli jobb szerepre jutással, hanem a társadalom minden mozzanatában és intézményében egyenlő szereplési, azaz tevékenységi lehetőséget követel.

Anyavédelem – asszonymegvetéssel. Az Orsz. Anya- és Csecsemővédegyesület már nem egy meglepetésben részesítette azokat, akik céljának kitűzésében előtte jártak és a szociális törvényhozás előkészítőjének tekintették. Legváratlanabb mégis az a felfedezés, hogy a nő legelemibb jogát védő egyesület vezetősége – az abszolút férfiuralmat proklamálja. Eleinte föl sem tűnt, hogy az anyák menhelyét férfiorvos vezeti, a se-

gélyeket férfitörvényszabályozza, az adminisztrációt férfititkár végzi, a végrehajtóbizottságban csak két nő kapott helyet, stb. De most, hogy a részletmunka kérdéseiben némi véleménykülönbség mutatkozott a vezető férfiak és a nem díszül, hanem munkájuk teljes értékelésével beválasztott asszonyok között: most derül ki az egész szervezet asszony ellenes tendenciája. „Örüljetelek, hogy dolgozhattok, a vezetés a mi előjogunk. A vezetőségbe nevek kellenek, amelyek a társadalomban tesznek bennünket népszerűvé; biztos szavazók, akik vakon teljesítik minden kívánságunkat.” Nem szóról-szóra ilyen beszéd, de ilyen értelmű eljárás taníthatja meg az öntudatos asszonyokat arra, hogy szolgálai alázatossággal, kellő önérték nélkül a legértékesebb munkásság is csak alárendelt helyzetet terem. A „nőies” túlszerűség reakciója gyanánt fellép a „férfias” erőszakosság; egyik is, másik is károsítja a becsületet, eredményes, szociális értékű együttműködést.

KONZERVATIVIZMUS ÉS FEMINIZMUS.

Írta: HUZELLA GYULÁNÉ, Nagyvárad.

A Figyelő utolsó számában nyílt levél szól egy feminista asszonyhoz. Haragos levél, fölünyes levél. Egy „A nő és a társadalom” című cikkéről és szerzőjének egy más helyen megjelent cikkéről szól. Nehezen lehet eldönteni, hogy szerző az írónőre haragszik-e a feminizmusért vagy a feminizmusra az írónő cikkeiért, annyira összevegyülnek benne elvi szempontok és személyes természetű megjegyzések. Az olvasó itt-ott már azt hiszi, hogy a gavallért látja, aki bosszankodik a társaságbeli asszonyon, amiért ilyen vulgár dolgokkal foglalkozik, de újra csak a sisakrostélyos anonim marad az előtérben, ki ismeretlenségének bátyái mögül röpíti a gúny-nyilatkat.

Nekem ez az utóbbi jobb, mert visszatarat attól, hogy személyt állítsak az elvek mögé és így a levélíróban egyedül a konzervatív állásponttal kerülök szembe.

Ez az álláspont kötelezi a feministát, hogy a maga igaza mellett érveljen és a cikk vállveregető hangja izgatja az asszonyt, hogy a kiskorúság vádjától szabadulni próbáljon.

Mindjárt a cikknek első részében kétszer is találkoznak ezzel a szóval: pikáns. Mikor t. i. az írónőnek szellemes, ötletes stb. és „pikáns” állításairól beszél. Ez az első számú eltérés közöttünk. Mert míg a „régijó” erkölcsök védői csak nem akarnak a sokszor égően fájdalmas, ezrek könnyétől átitatott nemi kérdésben egyebet látni, mint pikantériát, addig mi, akik nem zárkozunk el a dolog más oldalú megvilágításától sem: mi tudjuk, hogy a nemi kérdés mérhetetlen szenvedések fogalmával társul, hogy a legmélyebb lelki vívódások miatta történnek, mert természetes alapjai olyan összeütközésben állnak az uralkodó társadalmi törvényekkel, hogy ezen segíteni majdnem lehetetlennek látszik. S joggal merül fel a gondolkodó előtt az a kétely: vajjon nem a sexuáliskérdés-e az a szikla, melyen megtörik az intellektus hatalma?

Mi kihagyjuk a pikantériát a dologból és szívesen fogadjuk a legigénytelenebb hangot is, mely adatot hoz

a problémába. A adatok millióitól, az emberi lélek valamely redőjének megvilágításától várjuk azokat a gondolatparányokat, melyekből kiképződik egy tisztultabb világ-nézet.

Mi adatot akarunk: embert, aki a saját lelkébe néz, szociális érzést, amelynek fáj a más sebe is; gyűjteni akarunk, mert jól tudjuk, hogy a fejlődésnek erre szüksége van. Pozitívabb munkát akarunk, nem csupán „jelszavakat” tűzni a zászlóra. Ámbár maga a „jelszó” is csak akkor értéktelen valami, ha nem takar lényegeset és nem fekszik a fejlődés vonalában.

Hogy a műjelszavaink ott fekszenek-e, ezt végtelenül különböző nézőpontjainkból, mi különbözően döntenők el. Egy bizonyítékot mégis megpróbálok felhozni a mi látószögünkben nézve.

Levele későbbi folyamán észreveszi az író, hogy a feminista hölgy inkriminált cikke helytelenül általánosított, mikor azt mondta, hogy „Nora – a nő”. Tökéletesen igaza van. Nora nem – a nő. hanem „e g y nő”. Amilyen differenciáltak vagyunk ma, senkinek sem fog sikerülni a modern asszonyról egységes típust adni. Minden ember egy külön világ.

Miért nem maradt meg az író tovább ezen az állásponton? Ennek a tételnek továbbfejlesztése logikusan odavezette volna – mellénk.

Mert ha ő maga is mondja, hogy „a nő és a férfi nincs ezen a világon”, másrészt pedig hisz a dolgok törvényszerű egymáshatásában, amint hogy ma mindnyájan hiszünk benne, akkor nem zárkozható volna el az elől a következtetés elől sem, hogy ha millió egymás közt különböző individuum (millió asszony a világ különböző részében) egyformán gondolkozik a saját helyzete megítéléséről: ebben van törvényszerűség. S mennél kevésbé fedi ezt az egységességet a „jelszó” varázsa, annál több joggal állíthatjuk, hogy ez a törvény: a kor-szellem, melyet a fejlődés kényszere teremt.

Ezért hisszük mi, hogy a mi „jelszavaink” a fejlődés vonalában fekszenek.

A kifogásolt Nora-hasonlat kapcsán nagyon mostohán bánik el ezzel a – különben is egyéni – kifejezéssel: „Salome örök tánca”. Elfogultság nélkül nézve, ez ötletes forma, beszédes kép s a feminista meglátja mögötte a pszicho-szexuális élet mélységeit. Aki akarna, könyveket írhatna róla.

Az író azonban éppen ennél a pontnál nem érvel tovább, hanem azt kérdi: „Úgy, hát maga is táncolt?”

A sexuális élet jelenségeinek ilyen kezelését mi nem memők megkísérteni, mert attól félnénk, hogy bennünket, szegény feministákat, megrónának érette.

„Íme! Ők a nagy szociális kérdésből – magányügyet csinálnak!”

Más összeköttetésben a történelemben jártas egyén biztos kritikájával kifogásolja azt, hogy ilyen történeti falsumokat lehessen mondani: „Ahol nők uralkodtak, ott nagyok voltak a fejedelmek és boldogok a népek”. Ezt csakugyan nem lehet mondani. Itt a művész fantáziája befogta az igazság szemét.

Hogy miért mondja aztán Rusticus a másik ki-kezdésben: „nem okozott emberi életben és boldogságban semmi nagyobb rombolást, mint az uralomra jutott féke-

vesztett asszonyt szenvedély”, ezt nem értem. Mert őszintén és igazságosan ezt sem lehet ám mondani. „A fékevesztett szenvedély”, akár női, akár férfi, azt igen, de hogy éppen csak az asszonyi szenvedély! II. Katalin vérengzőbb lett volna, mint Rettenetes Iván vagy Nagy Péter? Angol Erzsébet, vagy akár elődje, Mária, mint VIII. Henrik? Pedig II. Katalin felöltően tele volt azokkal a hibákkal, amiket nemi karaktere magával hozott, de uralkodása tényei voltak olyan jók, mint bármely férfitársáé. (Bizonyításra mégis csak az szorul, hogy nem volt alsóbbrendű.)

Más itt a kérdés súlypontja. Ide tartozik az a bizonyos „felelősségtudat”, melyet Rusticus majdnem megöl, mikor nevetségessé teszi, – a női választójoggal (1) hozva összeköttetésbe. Pedig ezt még a női választójog kedvéért sem szabad megölni.

Ellenkezőleg! ki kell fejleszteni. Az írni-olvasni tudás, a kultúra, a gazdasági átalakulások miatt, ma már előnyösen eltolódott a nő szellemi nivója. A következő lépés feltétlenül az, hogy ennek megfelelő erkölcsi tartalom adjunk (erkölcs alatt többet értvén, mint csupán az asszony nemi tisztaságát).

Eszerint az asszonynak nem szabad magát a világ végéig mindig csupán mint egy kisebb társulást: a családnak részét értékelni. (Ezzel mindazok alól kirántanók a létezés gyékényét, akiknek nincs családjuk.) Minden fejlett értelmű asszony bírjon azzal az öntudattal, hogy ő a férfire való tekintet nélkül is munkaértéket, egyéni értéket, emberi értéket képvisel. Ez ad neki erkölcsi jelentőséget és a tettei ezáltal lesznek egyenlő értékűek a férfiéval. (Amit eddig – szomorú, de igaz – a túlnyomó többségről nem lehet mondani.)

De ehhez felelősségtudat szükséges. Eddig minden asszony ösztönszerűleg, a más felelőssége mellett élte le az életét. Az apa, a fivér, a férj, a szerető, tehát mindig egy férfi volt az, aki a felelőtlenül megindított tetteket rendbehozta: a tárcáját vagy a – hátát ajánlva fel engesztelésül.

Ez a férfiaknak ugyan mindig kényelmetlen volt, de csodaképpen mégis éppen azoknak az asszonyoknak ajándékozták a „bajos” elnevezést, akik ebben az önkénytelen támaszkodásban, segítségkeresésben, következmények elől meghátrálásban tüntek ki. Az átlag asszony egész ügyefogyott kiskorúsága – szerintük báj. Persze, hogy bajos mindenki szeretett lenni. Csak ezek a csúnya feministák a képrombolók! Ők akarnak olyan badarságot, hogy az asszony tanulja meg, hogy felelős azért a háztartási pénzért, ami a családjának életet jelent, felelős a gyermekei testi, lelki egészségéért, a férje nyugalmaért, az önmaga által kiejtett szóért, a saját munkájáért, ideiéért, stb. stb.

És mindez nem ütközik természetes akadályokba, mert nem fekszik túl a teleologikus határokon. Egyenesen az intellektus javulásával függ össze, amiben nincs okunk kételkedni. Ilyen asszonyok voltak és vannak. Ilyennek kellett lenniök a múlt királynőinek, mert őket állásuk kötelezte a felelősségre. Innen van az, hogy legalább is elérték a férfi uralkodók szokott nivóját. (Innen van azonban az is, hogy azok a hatalmas asszonyok, akik senkinek sem tartoztak felelősséggel, csak az ellen-

állhatatlanságukba vetett hit volt az erejük – azok mind romboló elemek voltak. Medici Katalin, a francia kegyencnők, nálunk meráni Gertrud, Beatrix és sok-sok névtelen ma is. Ez a tény nem utolsó érv a feministák kezében, mikor az asszonyok η y i 11 politikai jogai mellett kardoskodnak.)

Ma pedig – ma, természetesen, nem hivatkozunk királynőkre, minket a polgárasszony érdekel. És igen sok igazságos férj tehetne mellettünk hitvallást arról, hogy milyen áldás a felelősségismerő asszony!

Magunk pedig ilyen kiegészült jellemű nőknek ismerjük mindazokat, kik felelős állásban öntudattal váltják át a maguk munkaképességét pénzértékre.

Hogy aztán ezekre azt mondják, hogy „férfias jellemű” nők, hát mi ezt sértésnek vegyük? Kisebbitésnek? Nagyobb baj az, hogy az a „szelíd passzivitás” hiányzik az öntudatos jellemű nőből, mely a Rusticus által körvonalazott jövő képében – hallgatólagosan bár – az asszonyi lélek alapmotívuma.

Itt aztán végkép szétmennek az útjaink. Ő egy ideálisan gondolkozó lovag (de középkori) módjára mindent megadna az asszonynak, ami szép és ami jó. Természetesen azokat a jókat, amiket ő tart annak. Anélkül, hogy észrevenné, minden szavával a vázolt „bajos” asszonyt feltételezi is, célozza, is. Így ez a konzervatív világszemlélet, az ösztönös, felelőtlen gyerek-asszony számára alkalmas csupán, aki ismét semmit sem fog magától tenni, hanem mindent tétetnek vele. Csak kapni szabad neki és – szerezni nem.

Pedig ilyen asszonyt nem fog a munka fokozott értékelésén felépült jövő elűzni. Ahol a férfi a tudás, a szorgalom, a jellem minden fegyverével ellátva jelenik meg, ott az asszony – ha „társ.. akar lenni – hasonló értékekre törekedjék.

De a „társ, az élettárs” az Rusticusnál ismét csak az, aki feladva önmagát, „férje lelkébe olvad bele”, aki „a lemondásban evolvál.”

Lemondás! Nem aszkétákat kíván az élő világrend. Azért neveljünk aktív, öntudatos nőket, hogy ez legyen az eszményük?

Lemondás a maga helyén és idején férfinél és nőnél egyaránt erény, csak életcélnak nem életcél és éppen nem ideálja a női sorsnak.

Az élet kötelességeket ró minden emberre és logikusabb a nőt is úgy képzelni el, mint aki ennek megfelel és dolgozik, mintha a nő számára – szomorú kitüntetésül – a lemondást tekintenénk ennek a kötelességnek. Mért építenek kérem mindig újabb és újabb válaszfalakat közöttünk? A meglevők éppen elegendők arra, hogy a természetes különbségeket soha el ne felejtsük. Egyébként pedig, ami társadalmi és kultúrserpeinek illeti, jobb, ha az „egyenlőséget” hangsúlyozzuk.

Hígyje el Rusticus, hogy még az ő általa vázolt „élettárs”-nak is az egyenlőség a létfeltétele; mikor a férj lehajol az asszonyhoz, hogy maga mellé emelje, akaratlanul is gyermekként kezeli. A mi ideálunk az, hogy az asszony saját maga, belülről emelkedjék a férfi mellé.

ÜZLETI ZÁRÓRA.

Írta: GERGELY JANKA.

Mindazok, akik a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak szociális mozgalmában résztvesznek, egyet értenek abban, hogy ezen társadalmi rétegek minden bajának egyik legsúlyosabbja, sőt legtöbbnek egyenesen előidézője az, hogy a tisztviselő és alkalmazott munkaerejét minden időbeli korlátozás nélkül ki lehet használni. Ezzel a szabadsággal bőségesen élnek is a munkáltatók, amiről mindenki könnyen meggyőződhetik, ha egy esti sétán kicsit körülnéz, hány üzletet talál városszerte nyitva. Irodáknál nehezebb az ellenőrzés, de szintén nem lehetetlen, minthogy a világos irodaablak csalhatatlan jele a mögötte folyó túlmunkának.

Sokan törjük a fejünket évek óta azon, vajjon miképpen lehetne minden üzletet és minden hivatalt egy bizonyos meghatározott időben bezárni. Az optimisták több ízben próbálkoztak már meg a kölcsönös megállapodás eszközével, amely azonban eddig még mindenkor csütörtököt mondott, minthogy „csupán” erkölcsi kötelezettséget vállal a megállapodás aláírója arra nézve, hogy üzletét a megállapított időben bezárja. Az erkölcsi kötelezettség azonban nem annyira súlyos, hogy – ha X valamilyen okból nyolc óra helyett ½9-kor zárja be üzletét, – tegyük fel, hogy nem is rosszakaratból, hanem csak azért, mert késik az órája – a szemközti üzlet tulajdonosa Y szintén csak ½9 után csukja be a boltját esetleg még később, ha véletlenül vevő toppan be hozzá, olyan vevő, akinek elég tág a lelkiismerete ahhoz, hogy 8 óra után menjen vásárolni. Ez a circulus vitiosus napról-napra ismétlődik, míg végül már igazán csak „elvbén” van meg a nyolcórás záróra. Ezt a folyamatot ismételtelen volt alkalmunk megfigyelni.

Most azután újabb lendületet vett ez a régen vajdó és a megoldásra igazán már megérett kérdés. A Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesületének ügyvezető elnöke Taubner Vilmos, a főváros törvényhatósági bizottságában interpellált az üzleti záróra tárgyában. Az interpellációra adott válaszból kitűnt, hogy a polgármester a záróra egységes rendezését csak törvény útján tartja keresztilvihetőnek, amiben teljesen egy véleményen vannak vele a radikálisabb és pesszimistább felfogású tisztviselőtestületek. De addig is, amíg a törvényes rendezés keresztülvihető lesz, hajlandónak vallja magát a polgármester arra, hogy társadalmi akciót indítson az érdekelt testületek bevonásával.

Tízennégy főnöki és négy alkalmazott testület – utóbbiak közt a Nőtisztviselők Országos Egyesülete – képviselői ültek össze tanácskozásra dr. Déri Ferenc fővárosi tanácsnok vezetése mellett és egyetértve abban, hogy a záróra mielőbbi törvényes rendezése kívánatos, elfogadta az értekezlet a következő határozati javaslatot:

1. Az üzleti záróra kérdésének a munkaadók és kereskedelmi alkalmazottak részéről közös megállapodással leendő rendezése érdekében Budapest székesfőváros polgármestere által összehívott s 1911. évi március hó 10-én megtartott értekezlet tagjai az őket megbízó testületek nevében is hozzájárulnak ahhoz, hogy Budapesten az üzletek általában legkésőbb 8 órakor bezárassanak. Kivé-

telt képeznek az élelmiszereket elárúsító üzletek, melyek 1/9 óráig bezárandók. Szombaton este az összes üzletek 9 óráig nyitva tarthatók. A zárórán túl az irodai alkalmazottak munkája sem terjedhet. Az értekezlet tagjai ezen megállapodás keresztülviteléhez legteljesebb támogatásukat helyezik kilátásba.

2. A munkaadó testületek körlevélben fogják tagjait felszólítani az első pontban megállapított záróra pontos betartására. azzal a figyelmeztetéssel, hogy a záróra pontos betartásáért a főváros részétől összehívott értekezleten erkölcsi kötelességet vállaltak.

3. A főnöki testületek segédkezni fognak a záróra betartására vonatkozó aláírások összegyűjtésében.

4. Az értekezlet felkéri a polgármester urat, engedje meg, hogy az aláírások összegyűjtése körül a kerületi előjáróságok kézbesítői is igénybevehetők legyenek.

5. Az értekezlet felkéri a fővárosi bizottsági tagok kerületi értekezleteit, illetve azok vezetőit, hogy a kereskedőknek a mozgalom céljára való megegyezése érdekében a maguk részéről szintén legyenek szívesek az akciót támogatni.

6. Az értekezlet felkéri a főváros tanácsát, hogy az értekezlet eredményéről és a megállapodásról a közgyűlésnek jelentést tenni szíveskedjék.

7. Az értekezlet felkéri továbbá a főváros tanácsát szíveskedjék a törvényhatósági bizottság közgyűléséhez előterjesztést tenni aziránt, hogy a közgyűlés írjon fel a kereskedelemügyi m. kir. miniszterhez és kérje a 8 órai záróidőnek, illetőleg a kereskedelmi alkalmazottak munkaidőjének a törvényhozás útján való rendezését akár olyképp, hogy a rendezést a megalkotandó törvény valósítsa meg, akár pedig olyan módon, hogy a törvény hatalmazza fel a székesfőváros törvényhatóságát a kérdésnek Budapest területére nézve, szabályrendelet útján való rendezésére,

8. Az értekezlet kívánatosnak tartja, hogy a résztvevő testületek, valamint a netán még csatlakozó testületek egy-egy kiküldöttjéből bizottság alakíttassék, amely ezen megállapodás végrehajtásáról gondoskodni fog.”

Ez az értekezlet annyiban volt érdekes, mert bizonyosságául szolgált annak, hogy a záróra kérdésében nem is olyan nagyok az érdekellentétek, mint a minőknek látszanak. Főnöktestületek részétől éppen olyan radikális kijelentéseket hallottunk a záróra egyöntetű szabályozása mellett, mint az alkalmazottak megbízottaitól. Csupán az élelmiszerkereskedők és a kültekiek állottak elő külön kívánásokkal. Az előbbieket honorálta az értekezlet, az utóbbiakat nem, amint az a határozati javaslat szövegéből kitűnik. Az alkalmazottak indítványára belekerült a javaslatba az a pótlás is, hogy a zárórán túl irodai alkalmazottak sem foglalkoztathatók. Futólag érintette az értekezlet azt a kérdést is, hogy karácsony előtt szükségese-e különleges intézkedések, de a 14 főnöki testület 42 képviselője közül egyetlen egy sem tartotta szükségesnek, hogy a határozati javaslathoz ily irányú pótlást indítványozzon.

Az értekezlet után mindenki abban reménykedett, hogy a záróra rendezéséből most már – hatósági segítséggel – társadalmi úton is lesz hamarosan valami.

Alig két hét múlt el azóta, de ez idő alatt alaposan megváltozott a helyzet.

A második értekezlet – a végrehajtó bizottság alakuló értekezlete – nagy meglepetést hozott. A főváros képviselője – befejezetnek látván misszióját – visszavonult, minekutána a bizottság a tanácsnok indítványára, de nem éppen egyhangú lelkesedéssel elnökké választotta legtekintélyesebb kereskedő tagját, a főváros egyik legnagyobb kereskedőtestületének képviselőjét. A bizalmatlanság korántsem szólt az elnökjelölt köztisztviselőben álló személyének, csupán az az óhaj nyilvánult meg benne, hogy továbbra is hatósági kézben maradjon a vezetés. Az elnökjelölt szabadkozott ugyan, hogy az ő egyesületének különvéleménye van, de a tanácsnok szelíd unszolására mégis elfoglalta az elnöki széket és a második tanácskozás már teljesen az ő szakavatott, de korántsem pártatlan elnöklése mellett folyt le.

E tanácskozás során kitűnt, hogy az egyik főnöki testület képviselői alaposan kikaptak odahaza, amiért a határozati javaslatban nem statuáltak kivételt december hónapra nézve. Utasításuk volt, hogy a határozati javaslatot oly irányban korrigálhassák, hogy az üzletek december 15-től 25-ig esti 9 óráig legyenek nyitva tarthatók. Másik két főnöki testület képviselői erre a kivételre egyáltalán nem tartottak igényt, sőt már gyűjtöttek is több száz fenntartás nélküli kötelező aláírást.

Az alkalmazottak ebbe a nyírbálásba természetesen nem egyeztek bele. Részint azért, mert a főnökök maguk sem kívánták egyetértőleg, részint azért, mert nem volt rá felhatalmazásuk testületeiktől, részint pedig azért, mert a végrehajtóbizottság hatáskörén túlmenőnek tartották azt, hogy módosítson a határozaton, melynek csupán a végrehajtása volna a feladata.

Megindult erre a nagy kapacitálás, melynek során már jó előre az alkalmazottakat tették felelőssé azért, hogy ha az ő engedékenységük folytán a megállapodás esetleg felborulna. Hallottunk olyan ígéreket, hogy a kereskedők a nyitvatartási engedélyt amúgy sem veszik igénybe (?!), hallottunk főnöki részről kárpótlási ajánlatokat, melyekbe mindenki belement, csak az elnök nem és hallottunk végül szelíd fenyegetéseket is.

Szóval valósággal dúlt az egyetértés az értekezleten a záróra kérdésének egységes megoldását keresők között. Az értekezlet végül is abban állapodott meg, hogy mindenki pontos utasítást kér megbízóitól arra, hogy a karácsonyi kivételek tekintetében milyen álláspontot foglaljon el. Budapest összes alkalmazottai érdeklődéssel várják a tárgyalások folytatását.

A FEMINIZMUS ÉS OLVASMÁNYAINK.

Írta: SUGÁR MARGIT.*

Nem is olyan nagyon régen, mikor még kevésbé tudatos feminista voltam, de a nők szomorú helyzetét már teljesen felismertem és átéreztem, megtörtént, hogy társaságban, okos asszonyok, okos férfiak társaságában, ilyen kifakadásokat hallottam:

* Írta és felolvasta a Feminista Ifjúsági Csoport első irodalmi eetélyén.

Feminizmus?! Vén leányok találmánya! Ifjú lelkek megmétélyezője! Mely a leányokat meg akarja fosztani rózsaszín, fehér világuktól, s ezek helyett, az ezergondú, ezerveszélyű, ezerszomorúságú, a telkeknek minden pillanatban csak csalódásthozó étellel akarják őket megismertetni s arról a szerintük hatalmas, minden kétségen felül álló igazságról meggyőzni, hogy sorsuk elviselhetetlen, türethetetlen, sürgős és gyökeres megjavítást igénylő! Óh, mily elhibázott törekvések! Mily ferde, fonák meggyőződések! Hisz ezek a leányok legboldogabb, legvidámabb korát akarják elpusztítani, s már fiatal éveikben azt követelik tőlük, hogy komoly dolgokkal foglalkozzanak, hogy minden körülményt a komolyság szemüvegén vizsgáljanak! Nem, nem, ez megengedhetetlen! Hadd legyen továbbra is boldog, vidám az a kis bakfis, sohse eméssze magát komoly ügyekkel! Ha majd férjhez megy, úgyis elég része lesz benne. Hadd töltsse addig vidáman lánysága napjait s ha éppen az életet akarja megismerni, nagyon jól átértheti azt, azokból a szép, fiatal leányoknak való regényekből, amelyek olyan rózsásnak, boldognak tüntetik fel a világot. Regényt kell adni lányaink kezébe, víg vagy szomorú, kacagató vagy megrikító bakfisregényt!

Az asztal sarkában gubbaszkodtam, csak úgy félfüllel hallgattam a bácsi vagy néni odavetett szavait. Főlényesen mosolyogtam és nem szóltam semmit. De a gyermek, a még nem tudatos feminista is megérezte e szavakban a mai társadalom – mondhatni – átlagos véleményét, furcsa, szomorú meggyőződését. A polgári társadalom legnagyobb részében a lányok nagy tömegének szellemi tápláléka a bakfisregény. Mohón, várakozásteljesen ülnek a regények olvasásához, agyuk, szívük, és lelkük egyaránt teleszívódik a sok efajta írások – szerintük szép, élvezetes és szórakoztató bonyodalmaival. Kezükbe veszik a regényt s le nem teszik, amíg nem sírtak egy sort a dúsgazdag hercegkisasszony elszegényedésén és ebből kifolyó halálán, vagy amíg nem örültek és ujjongtak a hősnővel együtt, célja elérésén, azon, hogy a grófléány, hosszú küzdelem után a király felesége lett.

Magukba szívják a sok bakfisregényt, melyekben a nő mindig gyönyörű szép, előkelő és jól nevelt. Egyebet nem tesz mint szeret vagy gyűlöl, szót fogad vagy engedetlen. Ide vagy oda állítják gazemberek, vagy dühöngő szülők; sír, örül, vigad, nyög, jajgat, segítségért kiált vagy kegyelemért esdekel, elájul, amint a helyzet, a körülmények éppen megkívánják. S amíg a bakfis olvassa a regényt, maga is átéli a cselekvénynek minden fázisát; maga is szereplője lesz a sok eseménynek s a hősnő tulajdonságait is, a saját személyében meglévőknél képzelettel el. A fantáziája szabadon csapong, s folyton azon töri a fejét, hogy a megfelelő helyzetben miként járna el ő maga. Megnyugszik a hősnő sorsában, alakját a lehető legjobban megszerkesztetnek, igazán az életből kitagadottnak hiszi és szentül megfogadja, hogy az élet megegyező körülményeiben a hősnővel megegyezően fog eljárni, mert csakis úgy érheti el célját! Hisz a hősnő esete ezt eléggé bizonyítja!

Regényt regényre olvas a bakfis. Mert óriási a dicsősége és nagyon növekedik a nimbusza a barátnői előtt, mikor újabb és újabb regények olvasásáról számol-

hat be. Közben pedig egy csomó örökös, soha el nem enyésző tulajdonság idegződik lényébe; olyan tulajdonságok, melyeket a hősnőtől sajátított el, s amelyekkel reményteljesen indul a küzdelembe, amelyekkel a legbiztosabban, föltétlen eredménnyel gyakorolhatja nemes művészetét, a férjfogás tudományát. A hamis érzélgősség, az álgyengédség, ábrándozás és az álszerénység meg az őszinteség hiányával járó többi lelki elnyomorodás lesz tudatának uralkodó tulajdonsága.

Bakfisregényekkel táplálkozó leány, természetesen nem ismeri, jobban mondva, félreismeri az életet. Dehát – amint Kaffka Margit találóan megjegyzi: „Mí köze lehet az élethez egy otthon tartott, védett, akarva-tévesen informált, selyemgubószzerűen várakozó állapotú kis mai úrléánynak?” Semmi. S éppen az életnek teljes nem ismerése következtében, olyan vidámnak, olyan gondtalannak tűnik fel előtte a világ, hogy komoly ügyekkel foglalkozni képtelen, s minden energiáját, minden – megfelelő körülmények között talán kiválóvá fejleszhető – tulajdonságát elpazarolja, s a bakfisirodalom unalmasán egyforma, szentimentális alakjainak élvezésében meríti ki. Minden lelki emóció, minden komoly gondolkodás híjján élük le léányságukat. A legtöbben 20 éves korukban, sokan még előbb férjhez mennek, mert semmi kedvük a „vén lány” titulus elnyeréséhez. – Mint feleség, a munka, a szellemi érdekközösségen kívül állnak, és mint anyák, testileg és lelkileg edzett generációt nevelni képtelenek. Még a legideálisabb házasság esetén is sok, felesleges szabad idővel rendelkeznek és az emberi társadalom mozgalmain kívül állva, saját kis háztartásukhoz hasonló idegen háztartások belső ügyeivel kénytelenek foglalkozni s férjeiktől és felcseperedő, dolgozó gyermekeiktől kicsinyített pletykaasszonyságokká lesznek. A természetnek mily nagy energiátökéje vész itt kárba! Temérdek energia semmisül meg, válik kárára annak a társadalomnak, a mely ferde véleményeivel, ezer elítélletével, a nők helyes irányú kifejlődését, tudatos komoly nőkké, emberien érző emberekké alakulását megakadályozza. (Folytatjuk.)

SZEMLE.

Az éjjeli munka kérdése. Térszúke miatt csak a jövő számban Ismertethetjük majd az ebben a kérdésben újabban történeteket.

Az élet dokumentumaiból. A Feministák Egyesülete a következő levél közzétételére kért fel bennünket:

„A Feministák Országos Egyesületének! Nem tudom jó címet írok-e, de igazán oly tájékozatlan és tapasztalatlan vagyok ebben a dologban, hogy már az első soroknál megakadok. Egy nagy, legalább nekem nagy, kéréssel fordulok Önökhöz segítségért, tanácsért. Tizenöt éves vagyok, erős, egészséges, testben és lélekben egyaránt eléggé fejlett leány. Fiatal lelkem tele van vágygal, ambícióval és erővel, hogy tanulhassak és dolgozhassam. Elég erőt érzek magamban arra, hogy majd valaha a férfiakkal egy sorban küzdhessek, dolgozhassak. A nehézségektől én nem riadok vissza. Önállóságra neveltek kicsi korom óta. Azonban mégsem lehetséges, legalább a mostani körülmények között nem, hogy elérhessem vágyamat. U. I. szegény vagyok. Edes apám, egy igazán fel-

világosodott, művelt ember a d...-i áll. elemi népiskola igazgatótanítója. Még négy, nálamnál kisebb testvérem van. Ezek közül kettő még elemibe, egy gimnáziumba, egy pedig a polgáriba jár. S apámnak a sz...-i gimnáziumba járó öcsémért és én értem kell fizetnie tandíjat és drága tartáspénzt. Én mielőtt ide X-re kerültem volna, állami intézetbe folyamodtam. Apa megmozdított mindent értem, hogy csak bejuthassak. Önerzetes férfi létre kilincselgetett, könyörgött, alázatoskodott értem, mert azt reméltük, hogyha bejutok akár egész tandíjjal is állami intézetbe, majd kivivom magamnak idővel az ingyenességet. De nem sikerült a tervünk, nem vették tekintetbe édesapám 20 évi állami szolgálatába szegénységi bizonyítványt s az én négy polgárii tiszta kitűnő bizonyítványomat. S a sok utánjárásban elmúltott szeptember s én csak októberben kerültem ide, ahol a ref. tanítónőképző első osztályának a tanulója vagyok. Akkor is csak nehezen tudtam belejönni a tanulásba; a kiáltott izgalmak után, meg el is maradtam a többiektől s így a félévi bizonyítványom nem volt tiszta kitűnő. S én nem nyertem a második félévre tandíjmentességet, amit én mint r. katolikus csak tiszta kitűnővel nyerhettem volna el ref. intézetben. Ennél fogva még több most a kiadásunk s nem hiszem, hogy édesapám ezt jövőre is kibírná. Hiszen megszakad a szívem abban a tudatban, hogy otthon éheznek, sanyarognak értem. A tartásdíj havi 52 koronába jön, aztán még a többi sok mellékes. Igaz ugyan, hogy én adok különórákat havi 16 koronáért, de ez még mindig nem elég, mert az öcsémnek is rengeteg sok kell. S igazán nem tudom mit tegyek most. Ezt az óriási áldozatot nem kívánhatom a szüleimtől, de a tanuláshoz olyan kedvem van, hogy nem tudok lemondani róla. Most már ismernek a tanárnőim is, elsőik között vagyok az intézetben s mindenki mondja, hogy van tehetségem s ezt én magam is érzem. Úgy terveztük valamikor régen édesapával, hogy a képesítő után érettségiznem kell, de ilyen körülmények között még a képesítőt sem volna alkalmam letenni. Nagyon kérem Önöket, tanácsoljanak valamit vagy segítsenek rajtam. Hiszen már annyi másan segítettek. Mit tegyek? Ki sem mondhatom, milyen lelki harcokat vívok magammal. Mégegyszer kérem jóakarukat s maradok mély tisztelettel: G-s E-t."

A Feministák Egyesülete kéri azokat, akik évről-évre óriási összegeket költenek alamizsnák osztogatására, könnyítsék meg az Egyesület nagyarányú munkáját, amely ilyen ifjú tehetségek támogatásával elejét veszi annak, hogy munkabíró, dolgozni akaró emberek később a társadalom jótéteményeire szoruljanak. Az Egyesület megalakítása óta – minden jótékonykodást elvből kizárva – számtalan esetben nyújtott erkölcsi és anyagi támogatást. Hogy feladatának jobban megfelelhessen, igényt kell tartania a feminista érzelmű közönség mind fokozottabb támogatására. Munkát és pénzt kér és vár az Egyesület. A fenti levél írója sorsán segíteni akarók forduljanak a Feministák Egyesülete Gyakorlati Tanácsadójához, V., Mária Valéria-utca 12. Mi a magunk részéről pedig azok figyelmébe szeretnők ezt a – sajnos tipikus – levelet ajánlani, akik nem veszik észre, hány ifjú tehetségnek kell elpusztulni ebben az országban, mert a társadalom

közömbösen túri, hogy szülők sanyarogjanak gyerekeikért, akiknek aztán „megszakad a szívük” a szülők nyomorúságán. Asszonyok! A lelki és a fizikai kétségbeesés sikolt felétek mindenhol: halljátok meg végre ezt a hangot!

Szociáldemokrata nők a választójogukért.

A múlt nyáron Kopenhágában megtartott nemzetközi szociáldemokrata nőkonferencia határozatának keretében a német birodalomban, Ausztriában, Dániában és Svájcban március 19-én országszerte hatalmas és impozáns demonstrációs női gyűlések voltak, kizárólag a nők választójoga érdekében. A magyar párt talán 2011 márciusában engedélyez majd ilyen demonstrációt.

Postásnők dolga.

Amióta Apponyi felállította a lejtőn felfelé gurulás elméletét, minduntalan találkozunk e tantételt igazoló illusztrációkkal. Feltűnő, de könnyen magyarázható, hogy különösen nőkn próbálják ki e tétel igazságát. Most pl. megint a lejtőn ismételtel felgurult posta- és táviratviselőket gurítják a kísérleti lejtőn. A legújabb fizetésrendezés ügyében a következőket olvassuk a B. H.-ban: A posta- és távirókezelők fizetésrendezéséről szóló törvény a kezelőnőket nem sorozza a velük egyképzetségű, és ugyanazt a munkakört betöltő pályatársaikkal a XI. fizetési osztálynak megfelelő B táblázatába, hanem a C-be, mely úgy fizetés, mint előléptetés tekintetében az altisztek után következik. A törvény illetén rendelkezését a posta- és távirókezelőnők és kiadónők sérelmesnek tartják. Memorandumot nyújtottak be a kereskedelmi miniszternek, melyben sérelmeik orvoslását kéri. A memorandumból kitűnik, hogy a kezdőnők és kiadónők, akiknek iskolai és szakképesítése a segéd-tisztekével egyenlő és akik a segéd-tisztekkel egyenlőrangú munkát végeznek, fizetésük tekintetében a szolgálkól lett altisztekkel részesülnek egyenlő elbánásban. Ennek igazolására, valamint annak feltüntetésére, hogy az új fizetésrendezés mily sérelmes a nő alkalmazottakra, egybevetik illetményeiket az altisztek illetményeivel. Ebből az összehasonlításból kiviláglik, hogy bár az altisztek kezdő fizetése a régivel szemben száz koronával emelkedett, az egyes fizetési fokozatokban eltöltendő várakozási idejüket pedig egy-két, sőt három évvel leszállították, a kezelőnők kezdő fizetését és várakozási idejét változtatlanul hagyták. Továbbá, hogy míg az ezerhatszázkorona fizetés a másodosztályú altisztek maximuma, addig a női alkalmazottak ezt a határfizetést, mint elsőosztályú kezelőnők érik el. A lakásbér-viszonyok összehasonlítása még szomorúbb eredményt mutat. A memorandum öt pontban foglalja össze kérelmüket. Kívánják, hogy 1. az első- és másodosztályú posta- és távirókezelőnők a segéd-tiszti karéhoz hasonló megokolással helyeztessenek a C táblázatból a B táblázatba; 2. a felállított első- és másodosztályú kezelőnői rang egybeolvasztásával a kezdőfizetés ezer koronában, az egyes fizetési fokozatokban eltöltendő várakozási idő három évben állapíttassék meg, mint eddig is, automatikus előléptetésük azonban száz korona helyett kétszáz koronánként történjék; 3. a csoportvezetőnői állá-

sok már 1911. év folyamán töltessenek be; 4. lakásbérük az 1908. évi XXVII. törvénycikkben a 5 táblázat harmadik fizetési csoportja részére előirányzott nyolcszáz korona összegben állapíttassák meg és végül, 5. hogy a napidíjjal alkalmazott kinevezésre igényjogosult kiadónók öt évi kifogástalan szolgálat. tán neveztesse nek ki.

Az angol mozgalom. Az angol parlamentben a koronázásig csak 8 olyan nap lesz, amelyen képviselők is benyújthatnak javaslatokat. Február 9-én 368 képviselő pályázott erre a nyolc napra. Sorshúzás útján döntötték el, ki foglalja le az értékes időt. A sors nyolc kedveltje közül az első háromnak joga volt kiválasztani, milyen napon kívánja törvényjavaslatát benyújtani, a többinek a kormány jelölte ki a napot. Hogy a sors-húzásban résztvevett képviselők közül hányan iparkodtak napra avégből szert tenni, hogy a nők választójogára vonatkozó javaslatot nyújthassanak be, nem tudjuk, de bizonyos, hogy mind a három első nyertes e célra kívánta igénybe venni a neki jutott időt. A suffragistek és suffragettek jó jelnek veszik a sors e kedvezését és minden erejükkel megfeszítve iparkodnak május 5-én – ezt a napot választotta Sir George Kemp a Womans Suffrage Bill letárgyalására – végre a győzelmet biztosítani. Közben a Suffragettek bámulatos ötletességgel népszámlálási striket szerveznek az esetre, ha Asquith április elsejéig nem ad kötelező ígéretet arra, hogy vétőjogával nem hiúsítja meg a második olvasást követő tárgyalást.

Különfélék. A norvég törvényhozás valamennyi közhivatalt megnyitotta a nők előtt. Egyelőre csak a miniszteri és a diplomáciai állásokat tartják fenn kizárólag férfiak számára. – Konstantinápolyban „Mehasin” címen folyóirat jelenik meg, melynek célja a török nők szellemi és erkölcsi színvonalának emelése. Kezdetben nagy nehézségekkel küzdött a lap, de most már annyira megerősödött, hogy 2000 példányban jelenik meg. – A porosz kormány új állásokat szervez női könyvtárosok számára. Titkári állások ezek: 650-3000 márka évi fizetéssel és megfelelő lakásbérrel. Kilenc állás kerül most betöltésre: három a berlini királyi könyvtárnál és hat vidéki városok egyetemi könyvtárainál. – Erna Giebel a charlottenburgi technikai főiskolán kitüntetéssel tette le az utolsó mérnöki szigorlatot. Ötven szigorló közül ő az egyetlen, aki kitüntetésre érdemesített munkát produkált. Kizárólag hidépítéssel kíván foglalkozni.

IRODALOM.

Eduard Fuchs: Die Frau in der KariKatur, München, Albert Langen. Ára 20.– M. A hatalmas munka óriási illusztrációtömege művészi és történelmi áttekintést nyújt a nő szerepéről a karikatúrában. A nő helyzetének fejlődése tükröződik vissza a maga nemében páratlan gyűjteményben. Szerzőkilenc: „Hate a nadrágért”, „En vagyok urad és teremtő”, „Az alsósoknya a világtörténelemben.” „Az emancipáció.” stb. című fejezetben csoportosítja az anyagot. Sokszor könnyes mosolyra indító, fájdalmas visszhangot keltő, igazi humor jellemzi Fuchs nagybecsű munkáját. Nagy értéket ad neki s még a legkényesebb fejezetekben is kétséget kizáróan domborítja a munka művészi és kulturhistoriai tendenciáját a nő külső és belső, női és emberi értékét tárgyaló szöveg. A szerző a radikális nőmozgalom nézőpontjából indul ki, úgy hogy pompás műve valósággal agítál a feminizmus mellett. A nő testi és lelki elnyomortásán érzett felháborodásnak ilyen művészi és humoros kifejezése örvendetes gyarapodása a nőmozgalom szellemi fegyver-

táranak. A munka 1906-ban jelent meg, de már több új kiadást ért el. Ez teszi aktuálissá a megemlégetést.

Bíró Lajos: Kis drámák. Modern könyvtár 13. sz. Ára 40 fillér. Parányi kereteiket dús tartalmuk eleven-ségével majd szétvető vázlatok maroknyi gyűjteménye. Lobogó szenvedélyek, csendes megadások tragédiái, tragi-komédiái mellett a nő ősi szeméremzetének egy bájos parafrázisával (Nászút) gyönyörködtet a füzet.

Reinitz Béla: Dalok Ady Endre verseire. Modern Könyvtár 31–33. sz. Ára 80 f. Kitűnő ötlet a könyvtár útján Reinitz érdekes dalköltészetét népszerűsíteni. A feminista művészestélyeket rendezők figyelmébe ajánljuk a „Kató a misén” című, mély drámai erejű dalt.

Beérkezett művek: *

Olive Schreiner; Woman and Labour. T. Fisher Unwin London. Ára 8/6.

Robert Michels: Die Grenzen der Geschlechts-moral. Frauenverlag, München & Leipzig. Ára 3.50 M.

Balásházy Péter: Forrongások. Singer és Wolfner. Ára 3.50 kor.

* Bírálatakat fenntartjuk magunknak.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Tengerparti. Cikkét közöljük, mihelyt helyet tudunk neki szorítani. Nem indul meg ott a gyakorlati munka?

St.-né L. M. Közölni fogjuk.

Nőtisztviselők nyugdíja. Felhívjuk a nőtisztviselők figyelmét a Magántisztviselők Országos Nyugdíj-egyesületére, erre a 17 év óta működő, taglétszámában és vagyonában megizmosodott intézményre, mely hivatva van jövőnket biztosítani. Amióta a nő kivette azt a természetadta jogát, hogy állandóan kenyérkereseti pályán maradjon, amióta számosan önmaguk küzdik ki mindennapi kenyérüket talán holtuk napjáig: azóta kell, hogy minden nőtisztviselő gondoljon arra az időre, amikor testben vagy lélekben megrokkanna, nem lesz már képes magát fentartani. A nyugdíjellátás kérdése a kenyérkereső nőtisztviselőnek csak olyan fontos kérdése kell hogy legyen, mint a férfigagántisztviselőnek. Gondoskodjék ki-ki a jövőjéről akkor, amikor itt az ideje, amikor még nem kell nagy áldozatokat hozni ennek megszerzésére és forduljanak bizalommal felvilágosításért akár hozzánk, akár a nyugdíjegyület irodájához (Budapest, V., Báthory-u. 5.). Amennyire a rendelkezésünkre álló hely megengedi, a következőkben röviden ismertetjük az intézményt: Az egyesület 1893-ban alakult, most fejezi be működésének 17-ik évét. Ezen idő alatt sikerült részint a céltudatos vezetéssel, részint az alapszabályoknak emberbaráti módon való kezelésével az érdekelték bizalmát és a társadalom rokonszenvét annyira fokoznia, hogy az alig néhány száz taggal alakult egyesület ma több mint 8000 tagot számlál, vagyona közel 7 és fél millió, évi bevétele több mint egy millió. Az egyesülethez mind nagyobb arányban csatlakoznak a vállalatok és intézetek. A társadalom minden osztálya állandóan adományokban részesíti az intézmény jótékony célú alapjait. Az egyesület az 1910. évben módosította alapszabályait és számos új kedvezményt tett lehetővé, melyek a nőtisztviselőkre is kiterjednek. Ilyenek a visszahatólag biztosítható időnek és a pótlás törlesztési határidejének kiterjesztése. Az eddigi ellátáson kívül még két más táblázatszerinti ellátást is lehetővé tett, úgy hogy a kartársnők (a már korábban beléptek is) a háromféle ellátási módozat közül azt választhatják, amely viszonyaiknak a legjobban megfelel. Használják fel a kartársak minél előbb az alkalmat a nyugdíjegyületbe való belépésre, mert minél később teszik ezt meg, annál későbbben és annál drágábban érik el nyugdíjukat.

Ügyvezetőnő:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.

Pénztáros:
HILLERNÉ BOLBE-
RITZ GEORGINA
V., Asany János-u. 1.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.

Tagdíj tetőzés szerint; legalább évi 10 korona.

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.

Hivatalos órák: kedden
és pénteken 6-8-ig.

Magántanítónők elbe-
lyezése ugyanekkor.

MEGHÍVÓ

a Feministák Egyesületének 1911. évi április hó 25-én, kedden d. u. 6 órakor, az Egyesület helyiségében (V., Mária Valéria-utca 12) tartandó

RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉSÉRE.

NAPIREND:

1. Elnöki megnyitás.
2. Titkári jelentés a lefolyt egyesületi évről.
3. Pénztáros és számvizsgáló bizottság jelentése.
4. Ügyvezető és választmányi tagok választása.
5. Esetleges indítványon. (az alapszabályok szerint nyolc nappal a közgyűlés előtt írásban nyújthatók be).
6. Márkus Dezső dr. előadása: A jótékony egyesületekről.

Politikai propaganda-költségeink fedezéséhez újabb hozzájárultak:

Engelné K. Berta, a Felvidéki Fiók- egyesület elnökének újabb adomá- nya	50.— K
G. E. dr. és neje	10.— „
Pejacevich Katinka grófnő gyűjtő- ívén	26.— „
Spitzer Gyuláné (Nagytapolcsány) ...	4.— „
Zemplényi Lászlóné (Herceghalom)	3.— „
Eddigi gyűjtésünk	7130.48 „
Összesen: 7223.48 K.	

A húsvéti ünnepek alkalmából vidékre vagy üdülőhelyekre utazó tagtársainkat kérjük: szíveskedjenek eszméink terjesztése, küzdő seregünk gyarapítása érdekében élénk propagandát kifejtetni. Nyomatványaink terjesztésére, előadások rendezésére, új tagok gyűjtésére kitűnő alkalom az ilyen pihenő idő, amelyben a gondolkozó ember felszabadul a hétköznapi munka járma alól és ráér etikai és szociális kérdések megvitatására, mérlegelésére, új érvek és eszmék befogadására. Küzdelmünk erősítésének munkájából minden egyes tagtársunknak kötelessége kivenni részét; hiszen annak eredményétől mindannyiunk, de különösen az utánunk jövő nemzedék boldogságának fokozódását reméljük. Fáradhatatlanul kell dolgoznunk, ha győzni akarunk!

Propaganda-anyaggal és mindennemű útbaigazítással Készséggel szolgál Egyesületünk irodája.

ÁPRILISI MUNKATERV.

7-én, pénteken d. u. 6 órakor, Egyesületünkben: nevelésügyi értekezlet, melynek tárgya: A gyermekek nyilvános szereplésének hatása a testi és szellemi fejlődésre. Előadó Dirnfeld Janka.

25-én, kedden d. u. 6 órakor, Egyesületünkben: Közgyűlés, melynek alapszabályszerű napirendjének elintézését követi dr. Márkus Dezső előadása: A jótékonyaságról.

Tennispályát este 5-7 óra közt mérsékelt díjazás mellett bocsátunk tagtársaink rendelkezésére.

Az ifjúsági csoport munkaterve: 1-én, szombaton, Radó István előadása: Az irodalmi neve-

lésről. — 19-én, szerdán, vitaértekezlet, melynek tárgya: A feminizmus ellenzői. — 26-án, szerdán, Kármán Marcel előadása: Az alkoholellenes mozgalomról. Az előadásokat mindenkor este 6 órakor, Egyesületünk helyiségében tartjuk. Ifjúsági kirándulás vasárnap, 23-án, reggel 8 órakor.

MÁRCIUSI KRÓNKA.

Undi Mariska előadása új irányt jelöl az izlés fejlesztése terén; klasszikus szépségű és eltorzított idomok szembeállításával mutatta meg, milyen kevéssé szolgálja a szép kultuszt a jelenlegi divat; hogy nemcsak a higiénikus követelményekkel, de az esztétika kívánalmaival is mennyire ellenkezik a női testet erőszakosan deformáló főző. Történeti visszatekintésben vonultatta fel azokat a történelmi mozzanatokot, amelyek a női ruházat fejlődésére befolyást gyakoroltak. Elesen rávilágított a festői építészeti ruhatípusok alapvető különbségére és a célszerűségi szempontok esztétikai hatására. Hálás köszönettel adozunk ezúton is a magas színvonalú, irodalmi értékű és a célszerű ruházatkodás propagandáját szolgáló előadás nagy fáradsággal és időáldozattal járó előkészítéséért a kiváló művésznak, aki tehetsége érvényesülésével is a nő emberi mivoltának bizonyítékát szolgáltatta.

Nevelésügyi értekezletünk a leghatározottabban állást foglalt a testi fenyték minden alkalmazása ellen. Megállapítottuk, hogy ez nem lévén a cselekedetnek természetes következménye, értékes tapasztalati ismeretet s így tanulságot nem szolgáltat; a brutalitás példáját mutatva, csak rossz hatással lehet a gyermek kedélyének fejlődésére; a belőle származó félelem megrendíti a gyermek és nevelője között feltétlenül szükséges bizalmat. — Az iskolában izgatólag hat a gyermekek csoportjára, elkeseríti a büntetés elszenvedőjét, mások szenvedései iránt érzéketlenné teszi, a részvét érzésétől elszakítja, eldurvítja a többi növendéket. Csak a cselekedetekből okozata gyanánt következő, természetes büntetés vagy jutalom értékes, mert csakis az igazítja a gyermek tapasztalati tudását. Ha elmulasztott munka pótlása céljából megvonunk a gyermektől egy szórakozást, — ha a szándékosan elrontott használati tárgyat nem pótoljuk azonnal, — ha az iskolában tanúsított hiányos igyekezet fölött a szülő komoly bánatot mutat.

Külön meghívókat és értekezéseket nem küldünk.

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE HIVATALOS ÉRTESETÉSEI.

Postatak. 17764.
TÉLEFON 80-75.
Egyesületi helyiség:
VI., Andrásy-út 83.

Az egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot. – Évi tagdíj rendes tagoknak 12 K, kültagoknak 6 K.

Meghívó

a Nőtisztviselők Országos Egyesülete 1911. évi április hó 30-án, délután 3 órakor, a Kereskedelmi és Iparkamarában (V., Szemere-utca 6.) tartandó

XIII. rendes közgyűlésére.

Napirend:

1. A választmány évi jelentése.
2. Pénztári jelentés.
3. A jövő évi költségvetés megállapítása.
4. Elnök és választmány választása.
5. Esetleges indítványok.
6. Bédy-Schwimmer Rózsa előadása.

Alapszabályaink 23. §-ának 5. pontja értelmében csak azok az indítványok tárgyalhatók a közgyűlésen, melyeket 8 nappal előbb írásban a titkárnál bejelentettek.

Lapunk olvasói a közgyűlésre külön meghívást nem kapnak. Kérjük tagtársainkat, vegyenek részt minél nagyobb számban a közgyűlésen, adják tanú jelét ezzel is kartárs} szolidaritásuknak és éljenek választójogukkal.

Tanfolyamaink. Tagtársaink kívánságára külön tanfolyamot szerveztünk német nyelvből kezdők számára. Ezen a kurzuson a tanítás esti 8-9 óra között történik. Erre és a most kezdődő könyvviteli kurzusra, valamint a gyorsírási gyakorló órákra a legközelebbi napokban még lehet jelentkezni.

ÖSSZEJÖVETELEK ÁPRILISBAN.

2-án, vasárnap, a Grafikai Kiállítás megtekintése. Találkozás a Nemzeti Szalonban Vall órakor. Kedvezményes jegyek az Egyesületben válthatók.

5-én, szerdán este 1/2 9 órakor, a szezon utolsó szerdai teaestélyén Fieber Henrik dr. előadása a modern művészet értékéről.

16-án és 17-én (húsvét) kétnapos kirándulás a Dobogókőre. E kirándulás csak akkor jöhet létre, ha tagtársaink legkésőbb április 8-áig 3 korona biztosíték lefizetése mellett jelentkeznek a titkárságnál.

23-án, vasárnap, kirándulás a Kakuk-hegyre. Találkozás 1/2 10 órakor a zugligeti végállomáson.

30-án, vasárnap d. u. 3 órakor. Közgyűlés (1. fenti meghívót).

Szerdai vitaestélyeink május 3-án kezdődnek.

Lawn-Tennis. Azt hisszük, szolgálatot tettünk tagtársainknak azzal, hogy jó fekvésű tennispályát béreltünk.

Reggel 6-7 és 7-8 óra közötti időre vonatkozik a bérlet, és pedig az egész nyári szezonra. A bérletet nagyon kedvező feltételek mellett kötöttük, úgy hogy tagtársaink részére is minimális lesz a hozzájárulási díj. Jelentkezéseket sürgősen kérünk.

Záróra. E tárgyban különféle jelentéseink vannak, melyek lapunkban külön cikk keretében találhatóak.

Krónika. Március folyamán Reichenhaller né Petheő Irén, Lobstein Sándor dr. és Gfossmann Janka tartottak szerdai összejöveteleink keretében előadást, míg a negyedik szerda estén Willhelm Szidónia titkár olvasott fel Molnár Ferenc legújabb kötetéből. Tartottunk az elmúlt hónapban egy jól látogatott tagértekezletet, megtekintettünk két művészeti kiállítást és rendeztünk egy kirándulást. Üdülőtelepünkre kérünk mielőbb jelentkezéseket.

Kedvezmény. A Művészeti kiállításai 40%-os kedvezményre jogosító utalványok; Hungária-, Császár-, Király- és Körüti fürdőjegyek, színházjegy-utalványok és kedvezményes villamosjegyek kaphatók az irodában.

Vizsgálat az egyesületben. A hatodik kerületi előljáróság február havában vizsgálatot tartott egyesületünkben. Úgy az ügy-, mint a pénzkezelést a legnagyobb rendben találták a hatóság küldöttei.

Temesvár havi jelentése nem érkezett be lapzártáig.

Szombathely.

Március hó 20-án tartott választmányi ülésünk a közgyűlés előkészítésével foglalkozott, melynek napjával április 23-át tűzte ki. A délután 8 órakor, egyesületi helyiségünkben tartandó közgyűlés tárgysorozata a következő:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztárnok jelentése.
4. Új tisztikar és választmány választása.
5. Esetleges indítványok.

Az alapszabályok értelmében a közgyűlésen csakis a legalább 8 nappal előbb írásban bejelentett indítványok tárgyalhatók.

A tisztikarba és választmányba leendő megválasztásra jelöltek névsora egyesületünkben megtekinthető.

Külön meghívókat nem bocsátunk ki, de reméljük, hogy tagtársaink így is kivétel nélkül ott lesznek.

Fontos tárgya volt legutóbbi választmányi ülésünknek: a nők éjjeli munkájának korlátozására irányuló törvényjavaslat elleni mozgalom megindítása. Elhatároztuk, hogy megkeressük a kereskedelmi- és iparkamarát Sopronban, a helybeli Kereskedelmi Kört, a Katholikus Nővédő Egyesületet, a szociáldemokrata szakszervezetet és a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak szombathelyi csoportját arra nézve, hogy ezen a női munka versenyképességére feletle káros törvényjavaslat ellen szintén állást foglaljanak.

TROMBITAS ERZSI.

Kérjük minden kávéházban A NŐ ÉS A TÁRSADALOM folyóiratot.